

Karjaanjoen vesistöalueen vesivoiman ja kulttuurin historiaa

Torsti Salonen
19.11.2015

Ihminen ja Karjaanjoen vesistö

Suomessa tuskin on vesistöä, johon ihmisen vaikutus olisi ollut suurempi kuin Karjaanjoen vesistöön

Noin 5000 e.Kr.

Ensimmäinen vakinainen asutus 6000-5000 e.Kr.

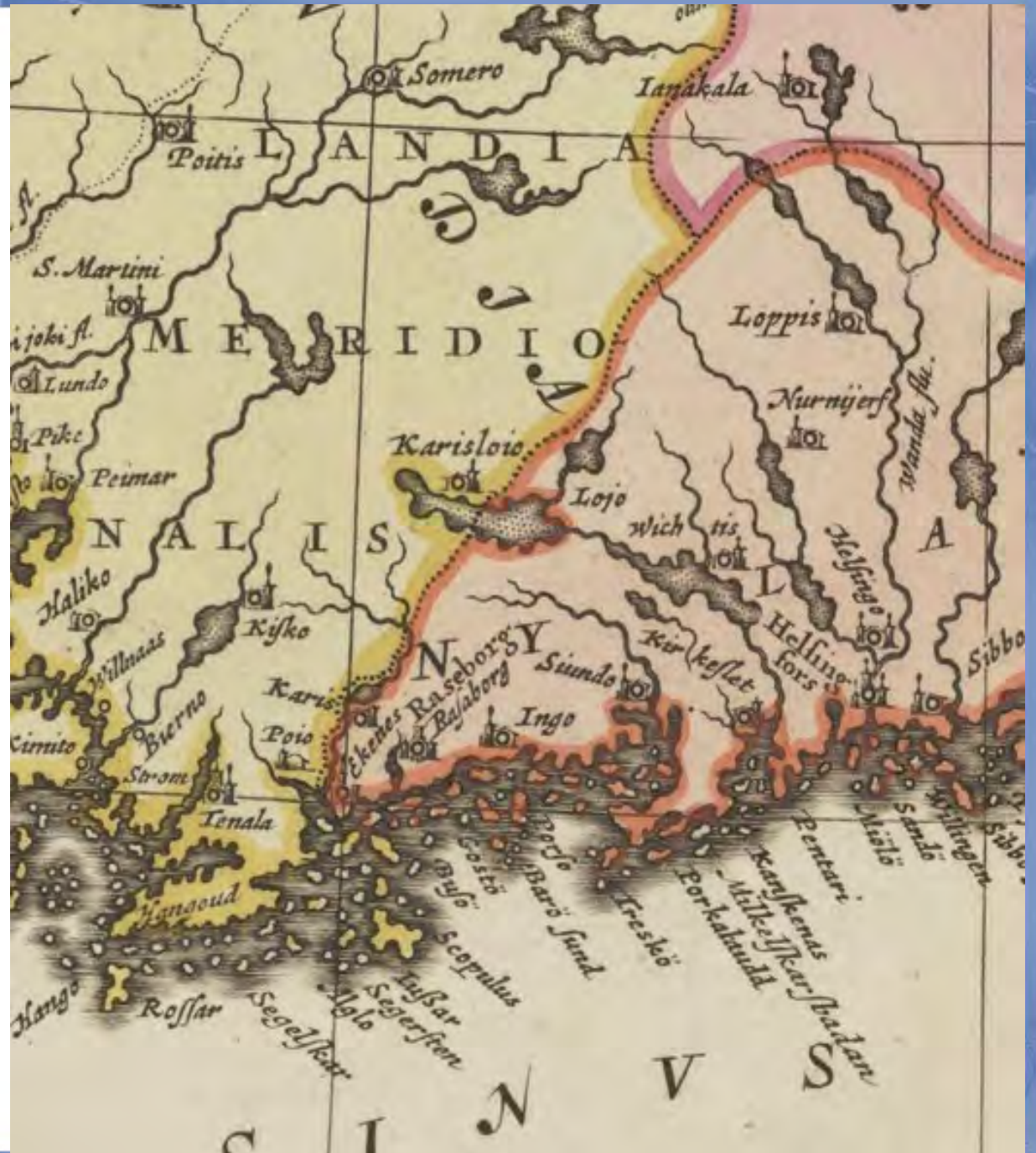
Lohjanjärvi ja sen
laskujoet syntyivät
n. 4200 e.Kr

1680

Fredrik de Wittin
kartta
(Kansalliskirjasto)

Vesistö
ilmeisesti laski
kahtaalle
(bifurkaatio)
1600-luvulle
saakka
(Ragnar Hult 1887)

n. 1780
Kuninkaan
kartasto

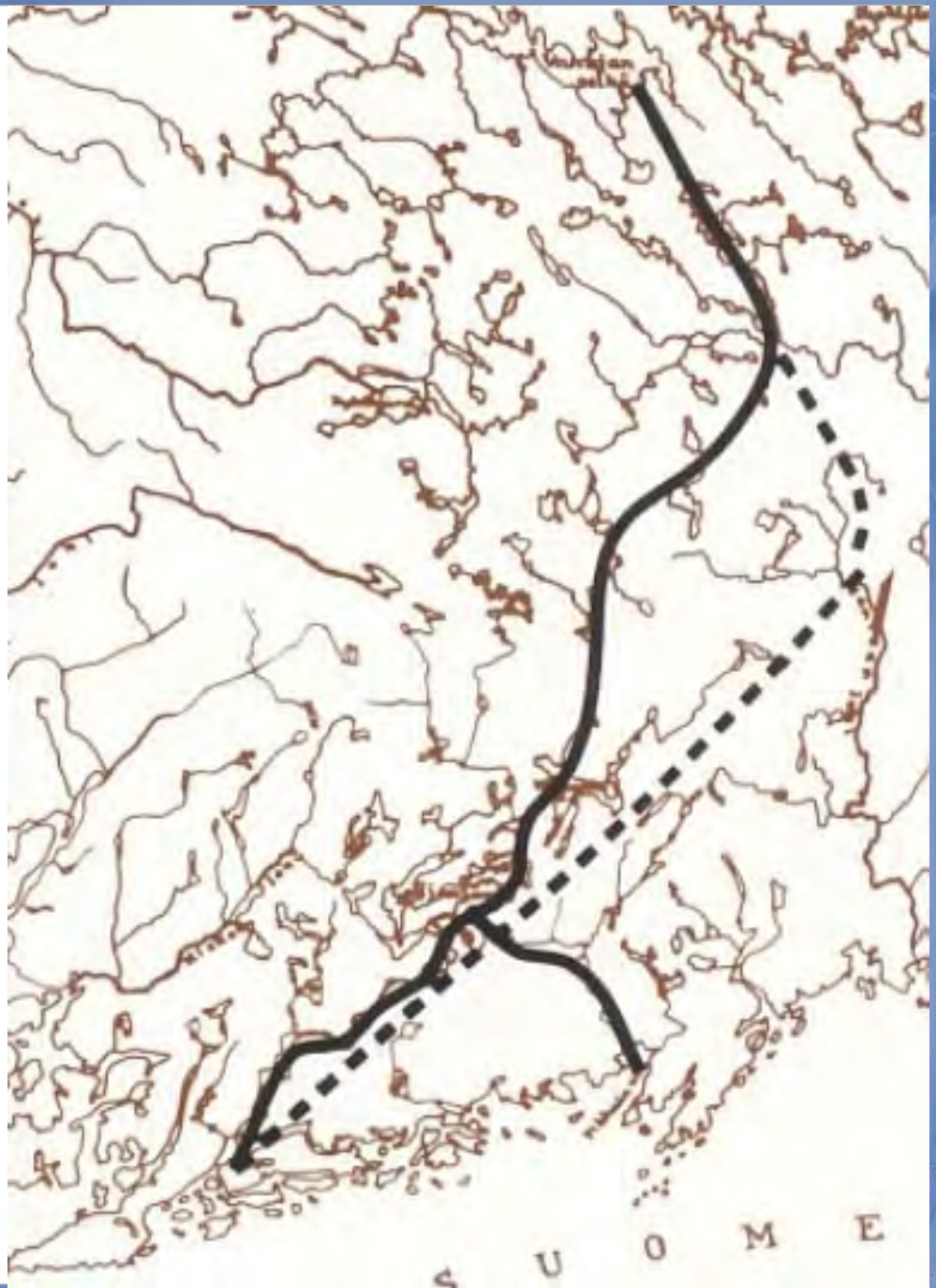
n. 1870
Senaatin
kartasto

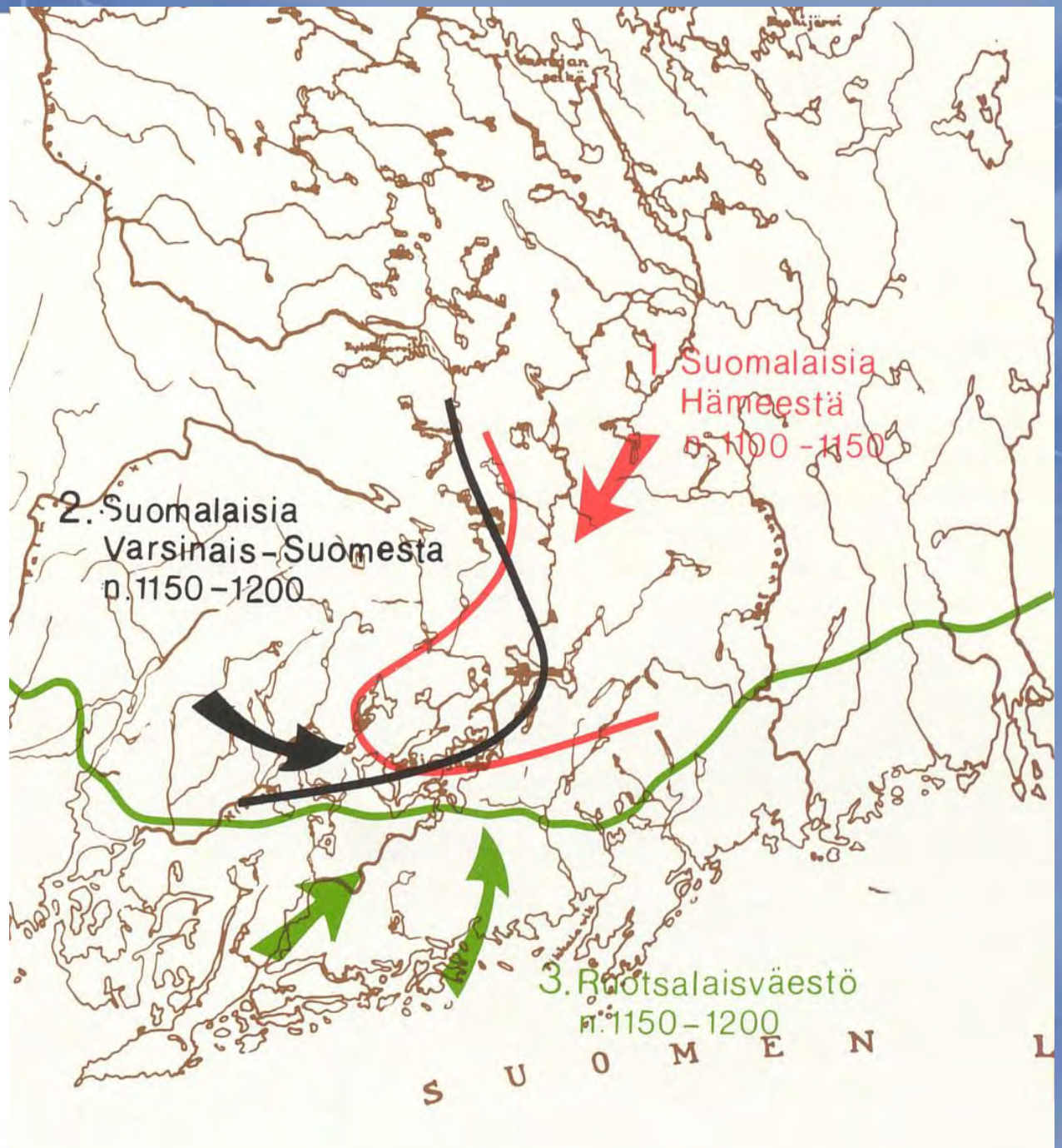
Lohjanjärven
pinnanlasku
1840-50-luvulla

Hämäläisten
kauppareitti
rautakaudelta
keskiajalle
n. 1500 e.Kr. -
n. 1500

Asutusvirrat
seurasivat
kauppareittiä
1100-luvulla

Vesistö toimi kulkuväylänä myös kirkkoihin
Karjaan kirkko 1200-luvulla

Vihdin Pyhän Birgitan kirkko 1500-luvun alussa

Hinaajat liikkuvat
Lohjanjärvellä ja
Hiidenvedellä
1880-luvulta
lähtien

Matkustajalaiva-
liikennettä
harjoitettiin
Lohjanjärvellä
1894-1922

Lohenkalastusoikeudet

- Kymijoen ja Vantaanjoen jälkeen Mustionjoki oli etelärannikon merkittävin lohijoki
- Lohta, siikaa ja vimpaa
- Skavistad (Billnäs) 1335: Paadisten luostari
- Mustionkosket: Turun piispanistuin
- 1500-luvulla kirkolta aatelisille sekä veroa maksaville talonpojille
- 1442 Ruotsin kuningas Kristoffer Baijerilaisen maanlaki: patoamalla ei saa haitata kalastusta – vapaa kuninkaanväylä
- Talonpoikaiskalastus jatkui 1800-luvulle

Myllyt

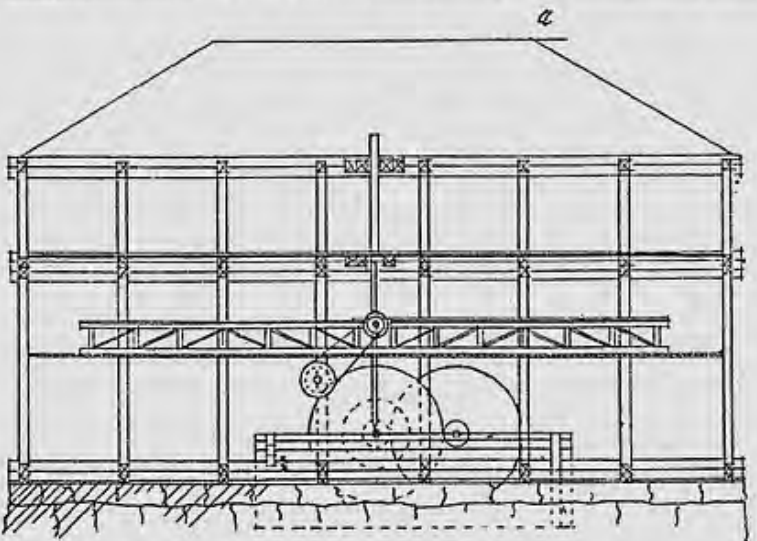
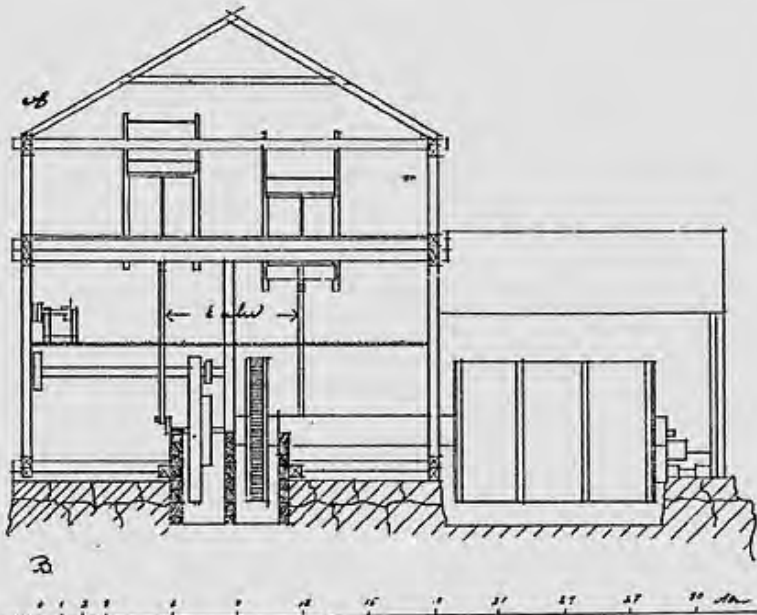
- 1384 Ojamon mylly Lohjalla
- 1457 Mustionkoskessa
- 1500-luvun puolivälissä Skavistadissa 11 myllyä
- Lillforsin (Åminneforsin) mylly 1680-luvulla

Joenpellon mylly
Karstunjoessa

Töllin mylly
Pusulanjoessa

Raaseporin kreivi Axel
Leijonhufvud aloitti
sahatavaran tuotannon
Mustiolla 1587

Vihdin Olkkalan kartanon saha perustettiin 1819
Olkkalanjoen kosken rannalle

Vesistö toimi uittoväylänä vuoteen 1962

Höyryvoimalla
toimiva sahaus
alkoi Lohjan
Virkkalassa 1865

Selluloosatehdas
käynnistyi Lohjan
Pitkäniemessä
1907

Ul. Pyhäjärven
(Karkkila) Vattolassa
toimi puuhiomo
1894-1923

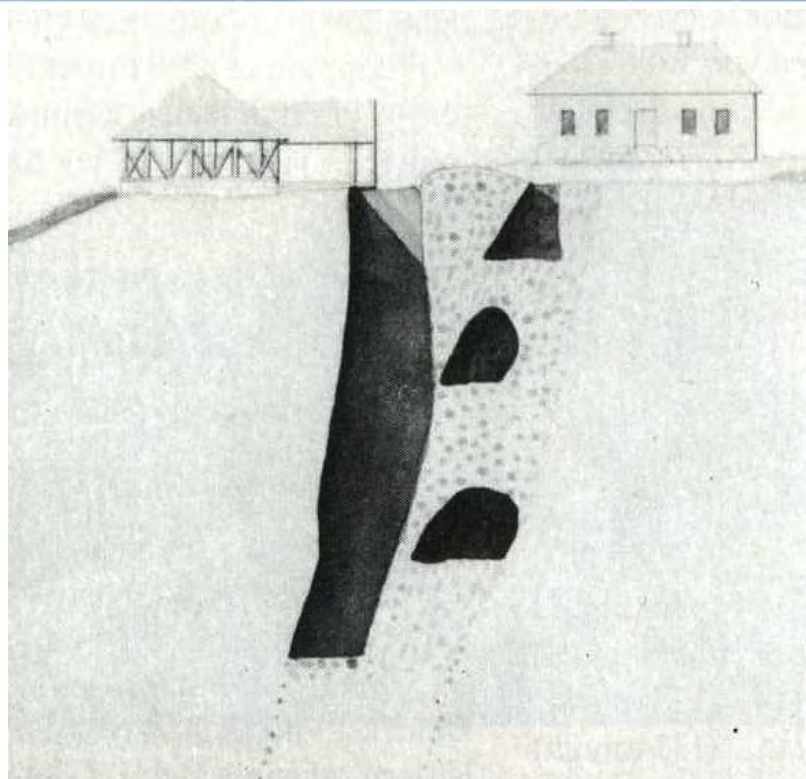
Mustiolla toimi puuhiomo 1902-1964

Mustionkosken rannalle perustettiin
kruunun rautaruukki 1556, toiminta
alkoi 1560

Mustionkoski (Magnus von Wright 1864)

Rautamalmi
kuljetettiin
ruukkeihin vesitse
Lohjan Ojamon
kaivoksesta
1560-1863

Carl Billsten perusti rautaruukin Skafvestadiin
(Billnäs) 1641

**Billstenillä oli masuunipato Karjaan
Maasillanvirrassa 1639-1659**

Lillforsissa (Åminnefors) käynnistyi levy- ja sahanterätehdas 1875

Högfors.

Ul. Pyhäjärvelle (Karkkila) perustettiin Högforsin
rautaruukki 1819

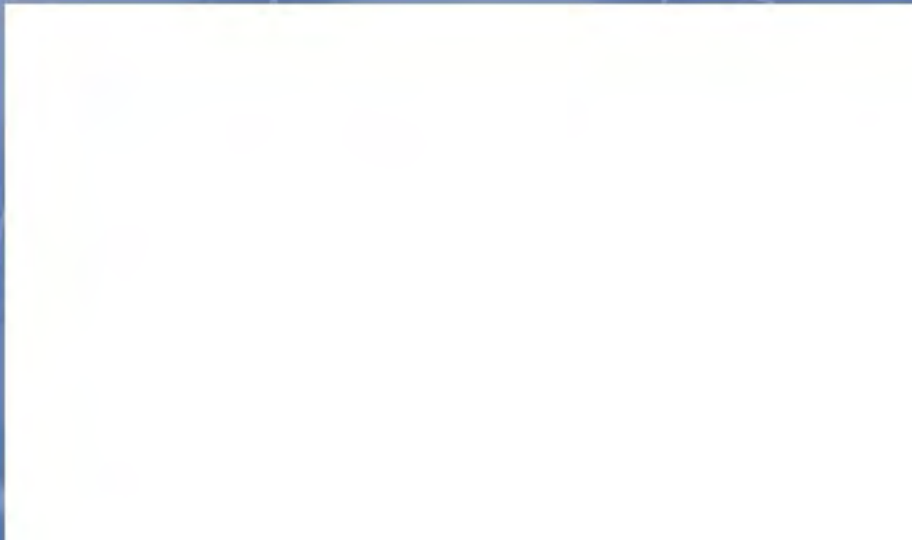
Mustionjoen kanavointisuunnitelmia

- Ns. Grabben kanava Karjaan Pumpulahdesta Lepinjärveen 1400-1500-luvun vaihteessa
- Mustion patruuna Henrik Johan Krej'n kanavointisuunnitelma Billnäsiin ja Åminneforsiin
- Peltokosken sulku 1745

Sähkövoimantuotanto

- 1900-luvun alussa koskia alettiin valjastaa sähköntuotantoon
- Joki padottiin kokonaan voimantuotannon lisäämiseksi
- Velluskalojen nousu vesistöön tuli mahdolliseksi vuodesta 1912 Åminneforsin voimalaitoksen laajennuksen myötä
- Åminnefors sai luvan padota joki ehdolla, että se sallii kalatien rakentamisen

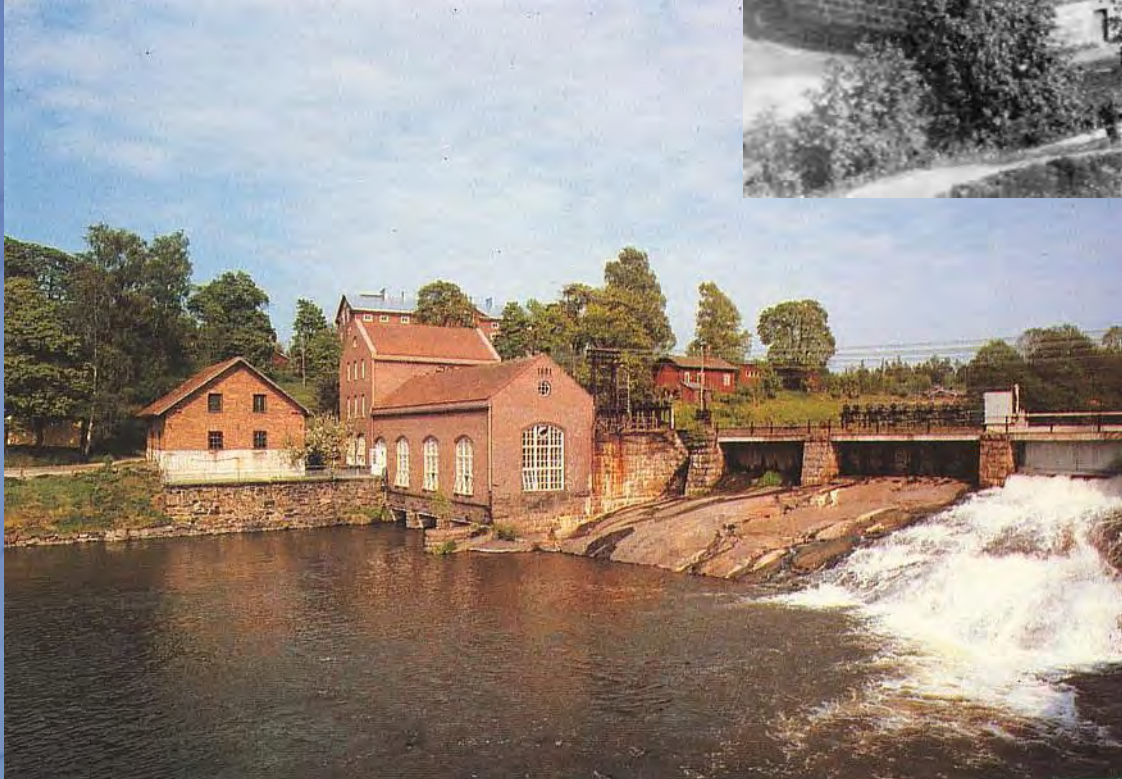
Hjalmar Linder
rakennutti
Mustiolle kolme
voimalaitosta
1902-1908

**Peltokosken
voimalaitos
uusittiin 1952,
jolloin Mustion
keskimmäinen
voimala purettiin**

Åminneforsin
voimalaitos
rakennettiin
kahdessa
vaiheessa
1909-1912

Billnäsins uusi
voimalaitos
valmistui 1921,
joki padottiin
kokonaan

